

L'ESCUMA
DE LES
LLETRESLLUÍS A.
BAULENASNarradors
fantasma

Ahir va tenir lloc a la Universitat de Barcelona la jornada sobre *La literatura catalana al tombant del segle XXI*. L'organitzava el departament de filologia catalana i Estudiants Per l'Animació Cultural (EPAC). Va constar de xerrades, taules rodones, espais de trobada i, al final, un recital poètic de cloenda. L'entrada era gratuïta i, a més, als professors de llengua i literatura catalana inscrits se'ls reconeixien 10 hores de formació a través de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de Barcelona. Perfecte. Va obrir la jornada Sergi Belbel parlant de l'eclosió de la nova dramaturgia catalana. La resta, una taula rodona dedicada a la narrativa i una altra a la poesia. Abans de res, cal lloar la iniciativa del departament de filologia catalana de la Universitat de Barcelona. Costa molt organitzar res fora del calendari normal. Costa energia i diners que no hi ha i que cal trobar. Ara bé, posats a fer-ho, sobta un cop més l'absència de narradors.

On hi hagi un narrador mort...

A la taula sobre narrativa hi havia editors, crítics literaris, professors... i cap narrador. Sembla com si a les universitats catalanes hi hagués una mena d'al·lèrgia a l'escriptor viu. Un, que ja porta molts anys i molts llibres publicats, ha patit sovint aquesta sensació de mort en vida. Et prefereixen mort per poder estudiar-te bé. Un acte com el de la universitat, repeteixo, meritori, perd molt de pes si en una taula rodona sobre narrativa no hi ha cap narrador. Un narrador pot parlar amb coneixement de causa del procés creatiu. I no solament d'això, sinó de l'estat de la literatura que es fa i es deixa de fer. Els narradors no som només màquines productores de literatura narrativa. El mateix cas va donar-se a la important fira Liber, a Barcelona, el mes passat: es va parlar de tot, del present, de l'esdevenidor del sector editorial, de les noves formes de narrativa, etc. Repassin els participants en les desenes de taules organitzades. Ni un narrador. Pots pensar: és que es tractaven qüestions tècniques, que, pobrets, no poden entendre. Ells, que escriguin, que nosaltres farem la resta. No, amics del sector, amics de la universitat: hi tenim moltes coses a dir perquè, entre altres raons, sense nosaltres no hi ha negoci. ♦

Escriure fantàsticament bé

SARA WINTER / GETTY

MARINA
ESPASA

La setena novel·la de l'escriptor anglojaponès Kazuo Ishiguro ha despertat la bèstia d'un problema literari recurrent, el de l'adscripció als gèneres, i també el de la seva jerarquització. La ciència-ficció, la fantasia, el meravellós... ¿són inferiors a l'alta literatura? Primer hauríem d'entendre què vol dir aquesta suposada altura. Alguns veterans del fantàstic, com Ursula K. Le Guin, han acusat Ishiguro de ser un esnob que ha decidit posar quatre dracs, un grup de follets i un parell de guerrers artúrics a la novel·la per després córrer a afirmar que té "por que els seus lectors pensin que ha fet fantàstic, només". Si tenia por que l'identifiquessin amb un gènere, ¿és que el menyspreava?, l'ha acusat Le Guin. Una bona colla de crítics del món

anglosaxó han decretat també, amb un to burleta o directament lacerant, que la incursió d'Ishiguro en el "reialme de Tolkien" és un experiment fallit. És una manera de veure-ho, però no l'única, i denota certa mandra intel·lectual: sempre és més fàcil refermar els propis prejudicis que acceptar el joc que proposa l'autor. "Oh, hi ha posat un drac, ¿vols dir que m'agradarà?", els parodiava Ishiguro en unes declaracions indignades a *The Guardian*, demostrant que el prejudici contra el fantàstic és ben viu.

És molt curiós observar que totes les referències dels crítics s'aturen en Tolkien, quan sembla bastant clar que les que ha fet servir Ishiguro, que és un escriptor meticulós i sofisticat, són les fonts de les quals també va beure l'autor d'*El senyor dels anells*: el cicle artúric, originat en les novel·les en vers de Chrétien de Troyes –escrites al segle XII–,

que són els fonaments de la novel·lística europea. Però, esclar, encara que passin en una Bretanya mítica, estan escrites en francès, una llengua aparentment indesxifrabla per a la cultura britànica. Llegir *El gegant enterrat* sota aquest prisma és il·luminador: la parella d'avis que enceta un viatge per anar a buscar el seu fill són els herois que comencen l'aventura típicament arturiana i els episodis i personatges que van trobant són proves que han de superar per demostrar coratge i descobrir la seva identitat. Hi ha una trobada amb un Sir Gawain (un dels guerrers més famosos de la Taula Rodona) envellit i queixós que posa els pèls de punta de tan ben feta que està, o una escena amb follets enmig d'un riu que fa molta por. La segona meitat de la novel·la, estructurada en capítols alterns que fan avançar en paral·lel tres parelles de personatges –com feien els autors medievals–, té un ritme i una atmosfera embriagadors que calquen fins al desenllaç. Després encara ve un epíleg d'una delicadesa que està a l'abast de pocs escriptors i que tanca la història principal de la novel·la, que és la d'amor entre els dos avis.

Els diàlegs són prolixos i estan escrits en un llenguatge volgudament arcaïtzant (quina feinada deu haver tingut el traductor, Albert Torrecasana!), però això, com la dimensió al·legòrica de la novel·la, amb la referència a una boira que fa que els personatges siguin amnèsics i actuïn com zombis, és voluntari i està fet com a homenatge al món medieval. I es compensa amb un tret de modernitat, que és la decisió de tenyir la novel·la d'un to malenconiós, com si l'autor hagués col·locat un tel sobre la història que vol explicar, que ens l'allunya, però per això mateix fa que vulguem saber-ne més.

No agradarà a tothom, però és un llibre que entusiasmarà els amants de la literatura sense fronteres entre gèneres i sense apriorismes, que són els lectors més lliures. ♦

EL GEGANT
ENTERRAT
KAZUO ISHIGURO
ANAGRAMA
TRADUCCIÓ
D'ALBERT
TORRESCASANA
366 PÀG. / 20,90 €

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

'La senyoreta Keaton...'
TERESA COLOM
La Butxaca

La poeta andorrana Teresa Colom va debutar en la narrativa l'any passat amb *La senyoreta Keaton i altres bèsties*, un llibre carregat d'una ingenuïtat inquietant. A *La senyoreta Clock*, per exemple, una nena creixia tan ràpid que tota la seva vida equivalia a un any de la seva mare.

POESIA

'Afonía'
NÚRIA
DOMÈNECH
Viena

Amb *Afonía*, Núria Domènech (Martorell, 1987) va aconseguir el premi Martí Dot de Sant Feliu de Llobregat. Llicenciada en física el 2015, escriu versos perquè "les frustracions acumulades" se li converteixen "en crit, en poema". El seu debut mostra una veu insospitadament madura.

INFANTIL

'En Felip Marlot...'
JOAQUIM CARBÓ
Barcanova

El detectiu de Joaquim Carbó –que continua en plena forma als 84 anys– té nou llibre: *En Felip Marlot i les clavegueres* comença amb la visita al subsòl barceloní i, a partir d'aquí, estudia el cas d'uns lladres que exigeixen a una família benestant que vagi fins al Liceu i hi deixi una bossa plena de diners.